

ФОРМУВАННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ ЗМІЦНЕННЯ ЇХ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ

Прокопчук О. А., к.е.н., доцент

Постановка проблеми. Сучасні ринкові відносини, невід'ємними характеристиками яких є високий ступінь невизначеності та ризику, нестабільність ринкового середовища, яке й

досі перебуває на стадії формування, створюють все більш складні умови для адаптації та ефективного функціонування підприємницьких структур. Питання адаптації до швидкозмінних умов зовнішнього середовища для аграрних підприємств є особливо актуальним, зважаючи на те, що ефективність їх діяльності визначається не лише соціально-економічними, а й природно-кліматичними чинниками. Проте, це не повинно заважати поступовому перетворенню сільського господарства з простого виробника продуктів харчування та сировини в сучасну багатофункціональну галузь, ефективно функціонуючу незалежно від змін оточуючого середовища. Успішна реалізація цього процесу повинна стати стратегічним орієнтиром, досягнення якого, як свідчать результати дослідження, вимагає цілеспрямованих зусиль виробників сільськогосподарської продукції та забезпечення їх належної підтримки з боку державних інституцій. З огляду на актуальність проблеми збуту продукції, як одного з визначальних стримуючих чинників розвитку сільськогосподарських підприємств, одним з найефективніших заходів зміцнення їх економічної стійкості є удосконалення і розбудова їх логістичної системи.

Аналіз останніх досліджень. Узагальнення результатів наукових досліджень у сфері аграрної економіки свідчить про підвищення уваги вчених до пошуку шляхів забезпечення економічної стійкості підприємств. Зокрема, питання управління економічною стійкістю сільськогосподарських підприємств частково викладені в працях Л. Борисоглебської, А. Василенка, О. Добровольської, В. Шевцова та ін. Вагомий внесок у розвиток теорії логістики зробили Л. Балабанова, М. Григорак, Є. Крикавський, М. Окландер, Ю. Пономарьова, Л. Фролова, Н. Чухрай та ін. [1]. Однак, недостатньо дослідженими залишаються питання впливу розподільчої логістики на економічну стійкість сільськогосподарських підприємств, а також стратегічні напрями та перспективи розвитку логістичної системи аграрного сектора економіки.

Метою дослідження є обґрунтування пропозицій щодо розбудови логістичної системи сільськогосподарських підприємств в контексті зміцнення їх економічної стійкості. **Об'єктом дослідження** є процес управління економічною стійкістю сільськогосподарських підприємств. **Методологічною основою дослідження** визначено закони та принципи сучасної теорії ринкової економіки. Дослідження здійснювалося на матеріалах Міністерства аграрної політики та продовольства України, наукових публікацій вітчизняних і зарубіжних фахівців.

Результати дослідження. Одним із визначальних чинників економічної стійкості сільськогосподарських підприємств є низька ефективність збуту продукції, що значною мірою зумовлено недосконалістю логістичної системи аграрного сектора. Її проявом є низький рівень забезпеченості підприємств складськими приміщеннями (табл. 1) та неефективність їх використання (на 1 м² складського приміщення, припадає близько 12,6 кг картоплі, овочів та фруктів, тоді як за новітніми стандартами і технологіями на м² можна зберігати від 30 до 60 кг продукції), що змушує аграріїв реалізовувати продукцію відразу після збору урожаю в умовах несприятливою кон'юнктури ринку.

Створенням та розбудовою логістичної системи аграрного сектора економіки повинні займатися як державні інститути (ВРУ, обласні та районі, селищні та сільські ради, профільне міністерство), так і сільськогосподарські виробники. Тому що перші зацікавлені у стабільному сталому розвитку аграрної сфери, а другі – у зростанні прибутковості своєї діяльності. Таким чином, поєднання зусиль держави та сільськогосподарських виробників повинно дати більший ефект від співпраці, ніж коли б ці зусилля використовувалися поодиночі. Основні функції держави мають полягати у створенні належного інституційного середовища, а також наданні державної допомоги, у вигляді дотацій та субвенцій, кредитів, сплати відсотків по кредитах та ін. Сільськогосподарські виробники, в свою чергу, користуючись державною підтримкою, повинні створювати складські приміщення для зберігання продукції (зерна, картоплі, овочів та фруктів). Тобто, державі необхідно зробити перший крок у вигляді допомоги підприємствам, а останні, в свою чергу, повинні нею скористатися з максимальною

ефективністю.

Таблиця 1

Кількість та площа складських приміщень у сільськогосподарських підприємствах Житомирської області

Показник	Рік			2010 р. до 2008 р., %
	2008	2009	2010	
Кількість сільськогосподарських підприємств*, од.	668	591	555	83,1
Загальна кількість складів, од.	595	437	433	72,8
Кількість складів для зберігання картоплі, овочів та фруктів, од.	208	162	169	81,1
Загальна площа складів, тис. м ²	463,7	266,8	272,7	58,8
Площа складів для зберігання картоплі, овочів та фруктів, тис. м ²	41,6	19,4	27,0	64,9

Примітка: за вирахуванням кількості фермерських господарств.

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Житомирській області [2].

Одними з найголовніших суб'єктів розбудови логістичної системи аграрного сектора України є органи державної влади відповідної компетенції. Окрім забезпечення відповідного інституційного середовища до їх функцій має належати створення та налагодження ефективної роботи, в перспективі, державної сільськогосподарської логістичної компанії, яка б займалася розподілом виробленої продукції, наданням виробникам сільгосппродукції допомоги у будівництві та експлуатації складських приміщень.

Учасниками логістичної системи також є сільськогосподарські підприємства. Вони виконують роль забезпечення складських приміщень продукцією. Від інтенсивності їх господарської діяльності буде залежати ефективність використання складів. Виробники сільськогосподарської продукції також можуть формувати власні логістичні системи, будуючи на своїй території складські приміщення для задоволення власних потреб.

Не останню роль у формуванні сільськогосподарської логістичної системи повинні відігравати логістичні компанії – професійні учасники ринку, що володіють кваліфікованим персоналом і досвідом роботи у цій сфері. Вони повинні будувати потужні складські приміщення, кількість яких в областях України налічувала б від 3 до 6 одиниць (в залежності від спеціалізації регіону). Місткість складів повинна складати приблизно 20-50 тис. т.

Сприяття розвитку сільськогосподарської логістики також повинні роздрібні мережі (супермаркети, оптові ринки та ін.). Їх зацікавленість проявляється у тому, що вони, по-перше, отримують продукцію не імпортовану, а вироблену вітчизняними підприємствами; по-друге, мають економію на витратах при закупівлі продукції, адже у логістичних компаній зменшуються затрати на доставку продукції; по-третє, отримують продукцію високої якості.

Підсумовуючи вищенаведену інформацію можна зробити *висновок*, що ефективне налагодження логістичної системи аграрного сектора економіки дозволить кожному суб'єкту отримати певні вигоди, а саме:

- для держави – забезпечення стабільного зростання аграрного сектора та економіки в цілому;
- для сільськогосподарських підприємств – реалізація виробленої продукції за ринковими цінами, підвищення ефективності господарської діяльності, зростання ринкової ніші;
- для логістичних компаній – завоювання позицій у новому напрямленні логістики (характерно для України), диверсифікація видів продукції, які зберігаються на

складах, підвищення ефективності діяльності;

- для роздрібних мереж – налагодження постійних каналів поставок високоякісної продукції за помірними цінами;
- для споживачів – можливість отримати високоякісну продукцію від вітчизняних виробників за невисокою ціною.

При цьому важливо враховувати, що отримання зазначено синергетичного ефекту стане можливим за умови системного підходу та зусиль усіх учасників господарської діяльності в процес розбудови сільськогосподарської логістичної системи. Зокрема, держава в особі державних органів відповідної компетенції повинна створити належне інституційне середовище, логістичні компанії – будувати складські приміщення великої місткості (10-50 тис. т), сільськогосподарські підприємства виробляти продукцію та будувати складські приміщення невеликої місткості (від 5 до 50 т).

Використані джерела інформації

1. Логистика в животноводстве и сельском хозяйстве [Електронний ресерс]. – Режим доступу: [http:// www.fill2001.narod.ru/LgstGvtn.htm](http://www.fill2001.narod.ru/LgstGvtn.htm)
2. www.stat.ic.zt.ua